

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Николина Руенова Попова – щатен преподавател в МВБУ – гр. Ботевград,

Относно: докторска дисертация на тема: “Екологични въздействия на туризма в НП “Пирин”, разработена от Антоанета Миликина – докторант към катедра : “География, екология и опазване на околната среда” (ГЕООС), Природно-математически факултет (ПМФ), Югозападен университет “Неофит Рилски”- Благоевград, с научен ръководител проф. д-р Николина Попова

ОСНОВАНИЕ: Като научен ръководител на Антоанета Миликина познавам в дълбочина докторската разработка, академична подготовка и изследователските умения на докторантката, както и публикациите във връзка с докторската теза. Посочените обстоятелства ми позволяват да дам обективна оценка, както на докторската разработка, така и на изследователските умения на Антоанета Миликина.

АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТА: Свързана е с необходимостта от провеждането на периодични, цялостни и систематични изследвания на въздействията на туризма върху природните защитени територии, с цел съхраняването им като основен природен тип териториални туристически структури, изискващи съответстваща териториална организация и управление за постигане на устойчиво туристическо развитие. Това обуславя научно-методическото и практическото значение на темата,

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ: В съответствие с актуалността на темата са формулирани ясно целта, произтичащите от нея научни задачи и съответстващите на тях и използвани в разработката методи. Авторът е формулирал целта като “разкриване, анализ и оценка на екологичните въздействия на туризма върху природната среда на НП “Пирин”, в пределите на територията, предназначена за рекреационно -туристическо използване” .

ОБЕКТ И ПРЕДМЕТ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО: Обектът и предметът на изследване са ясно формулирани. Избраният обект - територията на Национален парк "Пирин", предназначена за рекреационно -туристическо използване (План за управление на НП "Пирин" за периода 2004 – 2013) и предмет - екологичните въздействия на туризма върху територията на Национален парк "Пирин" аргументират методологическата рамка и методите на проучване,

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО: Проведеният анализ и оценка на екологичните въздействия на туризма върху природната среда на НП "Пирин", в пределите на територията, предназначена за рекреационно -туристическо използване се основава на основни теоретични представи, в съответствие с които е структурирано съдържанието и е обосновано използването на съответстващи методи на изследване, сред които съществено място заемат социологическите методи, използвани за проучване на мнения, нагласи и отношения на субектите на оценката, които са във фокуса на изследователския интерес. Анкетният метод се обосновава, както от предмета на изследване, така и от липсата на проучвания, респективно на статистически данни, обективно предопределящи емпиричния (теренен) характер на проучването..

СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД: Дисертационният труд, с общ обем 166 страници, се състои от увод, четири глави, изводи и заключение, както и списък с 116 литературни и електронни източника и 13 приложения. Таблиците, фигурите и картите, освен, че онагледяват текста са и важен източник на информация.

Структурата на дисертационния труд е логична, позволява последователно, цялостно и изчерпателно да се развие избраната тема.

В глава 1 „Теоретични основи на проучването” се анализират пряко свързаните с темата ключови понятия „устойчиво туристическо развитие” и „екологичен туризъм”,. Разглеждат се редица дефиниции без обаче да се постигне достатъчно високо ниво на сравнителен анализ и прилагане на критичен подход. Във връзка с предмета на изследване авторът анализира различните видове въздействия на туризма като фокусира вниманието си върху екологичните въздействия и отделя специално внимание на екологичните въздействия върху природната среда като умело ги обвързва с използваните инструменти за тяхното управление според законодателната база в България. Теоретичният анализ

обосновава методологическата рамка на теренното проучване, извършено от докторант А. Миликина. Като цяло е демонстрирано много добро познаване на съвременната българска и чуждестранна специализирана литература по въпроса.

В глава 2 е представена прилаганата в практиката „Система за екологичен мониторинг в Национален парк „Пирин“ във всичките ѝ компоненти, включително основните инструменти за екологичен мониторинг – плановите за управление на защитените територии, респ. на националните паркове. Последователно са разгледани елементите на мониторинга, както и основните показатели за наблюдение.

В глава 3 „Развитие на туризъм и рекреация в Национален парк „Пирин“ докторантът прилага регионален подход към анализа на туристическото предлагане - по паркови райони. Основно внимание е отделено на туристическите маршрути с различна степен на трудност, както и на специализираната туристическа инфраструктура - хоризонталната и вертикална туристическа маркировка, екопътеките (интерпретативно-образователни пътеки) и информационните центрове и пунктове в парка и около него. Значително по-слабо е представено туристическото търсене, но това е свързано с отсъствието на статистически данни и както правилно отбелязва А. Миликина свидетелства за недобре работеща система за туристически мониторинг.

В глава 4 са представени резултатите от проучването на екологичните въздействия на туризма в Национален парк „Пирин“.

Допитването до двете групи респонденти – туристи (318 респонденти) и паркова администрация (представени са всичките 5 паркови райони) е извършено през летния сезон. То разкрива редица съществени недостатъци на съществуващата система за мониторинг на туристическите въздействия в Национален парк „Пирин“ - *фрагментарен* подход към управлението на посетителските потоци, липса на научно-обосновано определяне на *рекреационния капацитет* (поемната способност) на различните видове рекреационно-туристически среди, липса на прилагане на *нормативен* подход за управление на посетителските потоци, липса на съвременни подходи за *интегрирано управление* на парковата територия и др.

Въз основа на констатираните слабости авторът прави изводи за ограничителите на ефективността на Плана за управление и за запазване или промяна на функционалното зонироване, респективно режими и норми в следващия десетгодишен период.

От анкетата, проведена сред посетителите на парка (318 респондента), чийто профил е достатъчно представителен - обхваща всички социални групи се разкриват най-честите нарушения, свързани с рекреационната дейност на посетителите. Те потвърждават извода, че системата за екологичен мониторинг в НП „Пирин“ трябва да включва наблюдение и на други компоненти. Тези резултати обосновават провеждането на проучвания за установяване на степента на нарушенията.

Сравнителният анализ на отговорите на двете групи респонденти относно нарушенията в парка е важно от методическа и съдържателна гледна точка. Би било целесъобразно такъв сравнителен анализ да съпътства и други аспекти от системата за мониторинг на екологичните въздействия на туризма върху природната среда на НП „Пирин“.

Заключението е добре структурирано, съответства на проведеното проучване и получените резултати и разкрива основните приноси моменти на дисертационния труд.

В съответствие с горепосоченото според нас дисертационният труд съдържа следните приноси с теоретико-методичен характер:

1. Успешно са разработени и приложени два вида анкетни карти за проучване на екологичните въздействия на туризма върху природната среда, които могат да се използват и в други защитени територии с цел сравнителни анализи и като база за сравнение с бъдещи изменения.

3. Събраната емпирична информация обогатява теорията на туризма и по-конкретно тематиката, свързан с влиянията на туризма.

4. Проучването на екологичните въздействия на туризма върху природната среда е пионерно за НП „Пирин“. и разширява информацията за състоянието на екосистемите в парка.

Авторефератът не отразява в необходимата пълнота съдържанието на дисертационния труд и не дава реална представа за неговата структура. Пропусната е глава 4, която съдържа резултатите от емпиричното проучване.

Представените публикации са свързани с темата на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Въз основа на гореизложеното смятам, че е представено завършено самостоятелно научно изследване с теоретико-методични и практико-приложни приноси. Авторът демонстрира задълбочени познания на теорията и методологията в областта на проучване и владение на основните методи за

обработка и анализ на първична и вторична информация. Независимо от допуснатите пропуски и слабости, които не са от принципно естество, **давам положителната си оценка на дисертационния труд на Антоанета Миликина и предлагам на научното жури да присъди образователна и научна степен “доктор” по научната специалност: “Екология и опазване на екосистемите”, професионално направление 4.4 Науки за Земята.**

София, 30.09. 2012 г.

Дал становището:

(Проф.д-р Николина Попова)